

DOLENJSKI LIST

STUDIJSKA KNJIŽNICA
MIRANA JARCA
NOVO MESTO

Glasilno Socialistične zveze delovnega ljudstva okr

Lastnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Novo mesto. — Izhaja vsak četrtek. Posamezna številka 10 oin. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din ozir. 3 ameriške dolarje. — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 60-KB-16-Z-24

Štev. 37 (340)

Leto VII

NOVO MESTO, 13. SEPTEMBRA 1956

Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. Pošt. predal: Novo mesto 33. Telefon uredništva in uprave: št. 127. Rokopisov ne vračamo. Tiska Casopisno-založniško podjetje »Slov. poročevalec« v Ljubljani. Za tisk odgovarja F. Plevel

Za zmago napredne misli

Predsedstvo Sveta zveze Svoboda in prosvetnih društev Slovenije je na zadnji seji sklenilo, da svetuje vsem društvom, članom zveze, naj skličejo letošnje redne občne zbornice v času od 15. septembra do 15. oktobra. Predsedstvo se je odločilo svetovati ta rok za sklicanje občnih zborov zato, ker so vse dosedanje izkušnje pokazale, da je najboljša, če društva sklicujejo letne občne zbornice v začetku sezone, ko je najugodnejši čas za dejansko in pravično presojo dejavnosti društva v pretekli sezoni in za izdelavo društvenega načrta dela za bodoče leto.

Za plodno analizo, presojo in oceno izvršenega dela, kakor tudi za pripravu načrta dela za prihodnjo sezono je izredno važnost, da društva ugotovijo, v kakšni meri je ljudskoprosvetna dejavnost prispevala za večje razumevanje naše socialistične stvarnosti, kako je vplivala na preobrazbo človeške notranjosti in človeške miselnosti ter kako se je odražala neposredna korist te dejavnosti v našem socialističnem gospodarstvu.

V trdi in neizprosni narodnoosvobodilni borbi je delavski razred z ZKJ na čelu izpolnil svojo zgodovinsko nalogo. Razbil je meščanski družbeni red, ki je temeljil na zasebni lastnini nad proizvodjalnimi sredstvi in na izkoriščanju delovne sile delavcev, ki se je spremenil v družbeno lastnino. Uresničilo višji tip družbene organizacije dela kakor ga je imel meščanski razred s tem, da ustvarja pogoje za brezrazredno družbo.

Vsak ideološki politični pokret, v katerega okvir sodi tudi kulturnoprosvetno delo, kakor tudi vsaka resnična

Razmišljanja o ljudskoprosvetnem delu pred občnimi zbori Svobode in prosvetnih društev našega okraja

Umetnost, ima svoje korenine in utemeljitev v gospodarstvu. Razloge in utemeljitev, zakaj je nastalo to ali ono gibanje, zakaj je nekaj napredno, drugo pa zopet ne, je treba iskati v gospodarstvu. Odgovor na vprašanja, kdo in zakaj je vlekel in vleče voz naprednih misli in idej naprej in kdo ter zakaj se je temu upiral in se upira ter zavira razvoj, moramo iskati in najti v gospodarskih razlogih in ga utemeljiti le z gospodarskimi razlogi.

Oblike družbene zavesti kot so politika, pravo, morala, religija, umetnost, znanost in filozofija, imajo svoje korenine in utemeljitev v gospodarskih razlogih in so nastale v določenih zgodovinskih razdobjih, kakor in kadar so to pač narekovali gospodarski razlogi v danem načinu proizvodnje.

Pravičnost in enakopravnost sta osnovna stebra, na kateri je nameraval meščan 18. stoletja zgraditi svojo družbeno zgradbo na ruševinah fevdalne nepravilnosti, neenakosti in privilegijev. Določanje vrednosti blaga z delom, kakor tudi svobodna menjava proizvodov dela, ki se vrši po meri vrednosti blaga z delom med enakopravnimi lastniki blaga, to je, kot je dokazal Marx, tista stvarna podlaga, na kateri je zgrajena celokupna politična, pravna in filozofska ideologija meščanskega razreda.

Če so naše juridične (pravne), filozofske in verske predstave bližje ali bolj oddaljene poganki ekonomskih gospo-

darskih) razmer, ki vladajo v dani družbi, tedaj se te predstave — kot dokazuje F. Engels — ne morejo trajno držati, potem ko so se ekonomske razmere popolnoma spremenile.

Tako so se tudi pri nas ekonomske razmere popolnoma spremenile. Za družbene razmere pri nas sta v prvi vrsti pomembni dve značilnosti, ogromna večina proizvodjalnih sredstev je v družbeni lasti in delovni ljudje neposredno upravljajo vsa področja družbenega udejstvovanja. To je doslej najnaprednejša oblika organizacije družbenega sožitja, v katerem je deloma odpravljeno, deloma pa se odpravlja vsakršno izkoriščanje človeka po človeku.

Mali kmet je kakor mali obrtnik delavec, ki se od tovarniškega delavca razlikuje v tem, da še ima svoja delovna sredstva — zemljo, ki jo mora sam s svojo družino redno obdelovati in se z njo preživljati, ne da bi izkoriščal tujo delovno silo.

Kot merilo pravičnega kulturnoprosvetnega dela na vasi morajo kulturnoprosvetni delavci zato upoštevati gospodarsko politično smer, ki jo zasleduje naše gospodarsko politično vodstvo. To smer je kratko in jedrnatno naznačil E. Kardelj, ko pravi:

»Ne moremo govoriti o socialistični preobrazbi na vasi brez stalnih naporov za krepitev in razvoj socialističnega sektorja v kmetijstvu samem. Socialistično smer razvoja na vasi pa lahko zagotovijo samo take gospodarske in orga-

nizacijske oblike, ki bodo jamčile napredek in povečanje kmetijske proizvodnje s pogojem istočasne krepitve družbenih proizvodnih sredstev v kmetijstvu in z gospodarskim povezovanjem individualnega kmetijskega proizvajalca z družbenim sektorjem na vasi.

Kulturno-prosvetni delavci morajo imeti neprestano pred očmi cilj in namen svojega dela — preobraziti človeško notranjost in človeško miselnost v skladu z našim socialističnim gospodarstvom, ki temelji na družbeni lastnini nad proizvodjalnimi sredstvi in na iz tega nujno izvirajočih človeških neizkoriščevalskih odnosih med ljudmi, temelječih na sodelovanju in medsebojni pomoči. Pri tem pa se morajo kulturnoprosvetni delavci zavedati, da mora resnično in pravo kulturnoprosvetno delo pospeševati in oplemenjevat naše socialistično gospodarstvo in obratno.

Pri izpolnjevanju te velike naloge morajo prosvetni delavci aktivneje in odločneje posegati v nasprotja in konflikte (spore), ki se pojavljajo v življenju med ljudmi, za zmago socializma in napredne misli v borbi proti ostankom stare miselnosti.

Tudi za naše družbene razmere veljajo besede, ki jih je napisal veliki ruski pisatelj Maksim Gorki po zmagi ruske revolucije: »V naših dneh je človek izpostavljen najrazličnejšim učinkom bujne in viharne resničnosti; preživlja sam v sebi boj individualista zoper socialista, boj nepomirljivih nasprotij, spopade lastnosti, ki jih je podedoval od pritisikom stoletnega nasilja meščanstva zoper odločne in stroge zahteve zgodovine, zoper zahteve delavskega razreda, ki ga je zgodovina določila za začetnika novega človeštva...«

V tem boju pa morajo naša društva odigrati svojo vlogo za zmago napredne misli. Zato je potrebno, da občni zbori Svobode in prosvetnih društev analizirajo in ocenijo izvršeno delo v pretekli sezoni, kot tudi izdelavo načrtov za prihodnjo sezono s stališča gornjih razglabljanj.

Za zmago socializma in socialističnih odnosov med ljudmi!

Tone Bele

Ko ajda cveti, gre pri nas jesen v deželo. Letos, tako pravijo kmetje vzdolž Krke, po Mirenski dolini in drugod po Dolenjskem, ajdovih žgancev pozimi ne bo manjkalo...

Glavna proslava na Grmu bo 21. oktobra

Priljubljeni odbor za proslavitev 70-letnice delovanja kmetijske šole na Grmu je pretekli teden sklenil, da bo osrednja prireditev tega slavlja v nedeljo 21. oktobra v Novem mestu. Dopoldne bo otvoritev proslave in ogled obnovljene šole ter njenih učil, nato zborovanje absolventov Grma, popoldan pa družabna prireditev za udeležence. Od ponedeljka do petka po 21. oktobru pa bodo na Grmu in v Novem mestu različna kmetijska predavanja in zborovanja. Najprej se bodo sestali na Grmu predavatelji kmetijskih šol iz Slovenije, nato pa bo v Novem mestu republiško zborovanje živinorejcev sivorjavega področja. Pravičak bo v Novem mestu dvodneвно zborovanje slovenskih sadjarjev. 26. oktobra popoldne bosta ple-numa republiških zborov vinogradnikov in sadjarjev. Z zborovanjem mladih zadržnikov novomeškega okraja in z obiskom učencev dolenjskih šol na Grmu bodo prireditve ob 70-letnici grmske šole zaključene.

Vodstvo kmetijske šole na Grmu vabi vse absolvente šole, da do konca septembra prijavijo svojo udeležbo, da jim bo lahko zagotovilo prehrano in morebitna prenočišča, ko bodo prišli na proslavo.

PRED SLAVJEM V KRANJU

Živahne priprave na proslavo 20. obletnice velike tekstilne stavke

Na proslavo velike tekstilne stavke Slovenije, ki bo 18. septembra v Kranju, ob prijetnem potoku Rupenščici. Za napajanje celotnega električnega omrežja, ki bo v ta namen razpredeno po vsem prireditvenem prostoru, so morali zgraditi posebni transformator. Prav tako so do dobrega razširili in posušili s peskom vse dohodne ceste. Posamezna podjetja so na prireditvenem prostoru že začela postavljati svoje paviljone, prav tako pa delavci podjetja za vodovod in kanalizacijo iz Kranja z vsvo naglico napoljujejo po prireditvenem prostoru vodovod.

Največ dela ima Pripravljalni odbor v Kranju. Zgodovinska komisija odbora je pravkar zaključila dokončno redakcijo Zbornika, ki bo predvidoma izšel 12. septembra. Zbornik bo prejel obliko — zajemal bo približno 170 strani zamiselnega gradiva iz časa velike tekstilne stavke in bo bogato ilustriran. Kljub precejšnemu obsegu in trobarvurnemu oviku bo stal Zbornik le 100 dinarjev in je zato zanj že veliko zanimanja.

Gospodarsko-tehnični odbor ima prav tako polne roke posla. Pravkar ureja prireditveni prostor pod vasjo Rupa, nekako četrt ure iz Kranja, ob prijetnem potoku Rupenščici. Za napajanje celotnega električnega omrežja, ki bo v ta namen razpredeno po vsem prireditvenem prostoru, so morali zgraditi posebni transformator. Prav tako so do dobrega razširili in posušili s peskom vse dohodne ceste. Posamezna podjetja so na prireditvenem prostoru že začela postavljati svoje paviljone, prav tako pa delavci podjetja za vodovod in kanalizacijo iz Kranja z vsvo naglico napoljujejo po prireditvenem prostoru vodovod.

DOLENJSKI FOTOAMATERJI!

Okrajni odbor Ljudske tehnične amaterije, ki žele sodelovati na razstavi fotografij, da pošljejo svoje fotografije najpozneje do sobote, 15. septembra pripravljalnemu odboru. Pozneje dostavljenih fotografij ne bo mogoče sprejeti na razstavo.

Ob pričetku novega šolskega leta

Vsi smo odgovorni za reševanje šolskih vprašanj

ZANIMIVI PODATKI IZ RAZGOVORA NAŠEGA SODELAVCA Z NAČELNIKOM OKRAJNEGA TAJNIŠTVA ZA PROSVETO IN KULTURO SLAVKOM KASTELCEM

Zaradi pojava otroške paralize se bodo šolska vrata v našem okraju odprla nekoliko pozneje kot druga leta. Hkrati s pričetkom pouka na vseh šolah pa je treba ponovno opozoriti na vrsto perečih vprašanj šolstva v okraju, saj izobraževanje in vzgoja mladine ni stvar samo sveta za šolstvo, tajništva za prosveto in kulturo in nekaj sto ljudi, ki jim je izobraževanje in vzgoja otrok poklic, pač pa odgovorna skrb celotne družbe. Če smo doslej v glavnem prepuščali reševanje problemov šolstva samo tem organizacijam, tega v bodoče ne smemo več. Močan korak za večje sodelovanje družbe pri vzgoji in izobraževanju mladine so šolski odbori, ki se dobro uveljavljajo, treba pa jim bo dati še večje pravice.

V okraju je 91 osnovnih šol, 13 nižjih gimnazij, dve popolni gimnaziji, ena trgovska šola, učiteljska, 3 vaješke šole, ena glasbena šola, pomožna šola za defektne otroke in dopolnilna šola za otroke padlih borcev. Poleg tega so še tri kmetijsko gospodarske šole, 4 otroški vrtci (v kratkem ga bodo ustanovili še v Kostanjevici), 2 internata (ostale so razpuščili, ker so svojo vlogo v glavnem zaključili), na novo pa dobimo letos še enoletno bolnišniško šolo. Vpis na šole je v porastu. Zlasti je razveseljivo, da je letos veliko več zanimanja za izobraževanje v kmetijskih šolah. Skupno prizadevanje prosvetnih organov in kmetijskega združenstva ni bilo brezuspešno. Za kmetijsko gospodarsko šolo na Mali Loki je toliko prijav, da vseh deklek ne bodo mogli sprejeti. Zanimivo je, da je še vedno več prijav iz drugih okrajev kot iz domačega, vendar je letos tudi glede tega veliko boljše. Čedalje več se prijavlja domačih deklet. To velja tudi za kmetijsko šolo na Grmu, ki bo

letos polno zasedena in predvsem z domačimi učenci.

SOLSKE STAVBE IN PROSTORI

Z njim je težava, ki jo bomo še dolgo reševali. Po vojni smo izdal težke milijone za obnovo šolskih stavb in gradnjo novih, vendar primanjkuje še zelo mnogo primernih šolskih poslopij. O tem govore naslednje številke:

V okraju je 54 šolskih stavb. Od teh jih 14 ne ustreza niti najskromnejšim pogojem in predpisom, tako da je le 40 šolskih stavb primernih, 24 osnovnih šol gostuje v zasebnih zgradbah. Za 13 nižjih gimnazij nimamo niti ene stavbe, vse so v poslopijih osnovnih šol. Tako je bil morali zgraditi 38 osnovnih šol in 13 stavb za nižje gimnazije. O potrebi vaješke šole govorimo že dolgo let. Skupno manjka v okraju torej najmanj 62 šolskih stavb. Najbolj kritično je vprašanje šolskih stavb na Trški gori, v Malem Lippju, Sela-Hinjah, Čatežu, Trebnjem, Gradcu pri Kostanjevici, Trebelnem in drugod. V izgradnji so šole na Vinici, v Prevalah, Stopičah in Smarjskih Toplicah. S sredstvi, ki jih je OLO določil na zadnji seji iz negospodarskih investicij za šole, bo mogoče izvršiti samo nekatera najbolj nujna zavarovalna dela in popravila.

OPREMA JE POMANJKLJIVA

Da so v večini naših šol stare polomljene klopi ali pa še takih primanjkuje, je znano. To velja prav tako za ostalo šolsko opremo. Vendar v letoš-

njem okrajnem proračunu niti niti dinarja za opremo, za učila pa le pol milijona din. V vseh šolah v okraju je 236 učilnic. Le v 73 učilnicah je oprema primerna, v 55 učilnicah komaj primerna, v 108 učilnicah pa zelo slaba. V vseh osnovnih šolah je le 65 družinskih stanovanj za učitelje, 64 šol ima tekočo vodo ali kapnico, 77 šol ima električno razsvetljavo, samo dve šoli imata telovadnico, 59 šol ima vrtove, toda le 14 vrtov ima ograjo. Tako bi lahko naštevali še za vse ostale ptičlike od igrišč do upravnih pisarn, slika bi bila enaka.

Ko govorimo o opremi šol, moramo govoriti tudi o opremi stanovanjskih prostorov učiteljskih. Nedavno nam je mlada učiteljica potohla, da je preteklo zimo prebila v sobi brez pečil. Tri učiteljice si lahko kuhajo samo na električnem kuhalniku, ker je štedilnik v šoli razbit, hrane pa ne dobe nikjer v vasi. In v najhujši zimi lani je bil električni tok odvzet podoželskim odjemalcem.

Ni čudno, da se mlade učiteljice branijo prevzeti mesto na podoželski šoli, bolj čudno je, da marsikje sploh vzdržijo. Seveda bi bilo napačno metati krivdo samo na pomanjkanje denarja, če učitelj v tem ali onem kraju nima niti takih osnovnih življenjskih pogojev kot je peč v sobi ali urejen štedilnik. To je krivda ali malomarnost pristojnega občinskega ljudskega odbora. Za take maltenkoste izdatke se s količnik dobro voljo vedno najde denar.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Koristen tečaj na Grmu

Na pobudo občinskega sveta za šolstvo v Novem mestu se je pred kratkim 12 učiteljev iz novomeške občine udeležilo enotedenskega tečaja na kmetijski šoli Grm, Kmetijski strokovnjaki z Grma, OZZ in OBLO so seznanili učitelje z najvažnejšimi osnovnimi vprašanji s področja sadjarstva, urejevanja šolskih vrtov, perutinarstva in živinoreje. Udeleženci tečaja so z zanimanjem spremljali predavanja in se pogovorili, kako bo treba pritegniti k praktičnemu delu s teh področij odraslejšo kmečko mladino. Prihodnje leto bo treba pripraviti več takih tečajev, ki pa niti bi bili po možnosti posvečeni specialnim vprašanjem oz. posameznim panogam iz kmetijstva, da bi se udeleženci še podrobneje seznanili z najvažnejšimi vprašanji kmetijstva.

VREME

ZA ČAS OD 14. DO 23. SEPTEMBRA

Še dalje bo prevladovalo lepo in čez dan toplo vreme. Kratkotrajne padavine s ohladitvijo pričakujemo konec tega tedna (14. ali 15. sept.) in v dneh od srede do petka prihodnjega tedna (to je med 19. in 21. sept.) tjemrom).

Počitnice je konec in samo lepi spomini na prijetne dneve, preživete pod šotiri, v počitniških domovih, kolonijah, na planinah in drugje bodo ostali. Pa zdravje, ki se ga je letos naučila mladina ob morju in na Gorenjskem, ob Savinji in drugod po naših lepih krajih.

Dejavnost kmetijske zadruge Semič

Sredi septembra bo tudi upravni odbor kmetijske zadruge predložil na polletnem obnem zboru svojim članom obračun polletnega poslovanja. Zadržniki bodo obračun odobrili, ali pa tudi ne, dali svoje pripombe o dosedanjem delu in svetovali za naprej.

Semiška zadruga spada med močnejše zadruge v okraju. Ima 145 članov, od katerih se jih je vpisalo letos 10. Zadruga si prizadeva, da vključiti v svoje vrste zlasti vse napredne kmetovalce, katerih je še vedno nekaj izven zadržnih vrst. Zadruga nudi razne ugodnosti, n. pr. galice po nižji ceni, razne usluge s stroji in podobno.

Dejavnost zadruge je dokaj široka. Poleg trgovine, kjer dobe zadržniki vse, kar potrebujejo, ima še lesni odsek ter več obrtnih in posepevalnih odsekov. Med najboljših spada gotovo mlekarica, ki odkupi dnevno od 800 do 1000 litrov mleka po povprečni ceni 23 din. Pri tem so težave, ker živinorejci mešajo med sveže tudi staro mleko, kar

ustanovila pekarsko podjetje, imajo v Semiču in okolici vsak dan svež kruh. Prav tako je v Semiču edini socialistični obrat gostinske stroke zadržni bife. Vsi trije obrtni obrati so finančno aktivni. Zadruga ima v upravi tudi vinogradniško posestvo, ki meri okoli 3 hektarje. S tem so večje težave. Lani, ko je bil pridelek obilen, je bilo

nimanje živinorejcev za boljše pasmo. Na letnem obnem zboru so govorili tudi o kolektivnem zavarovanju živine, za katero bi zadruga prispevala 50 odstotkov premije. Vendar ni prišlo do zavarovanja, čeprav bi imel od tega korist vsak zadržnik.

Mnogo premalo je zanimanja za pospeševanje vinogradništva in sadjarstva. Zlasti slednje bi lahko dalo lepe dohodke, potrebno pa se je odločiti samo za določene sorte. To pa gre nekaterim sadjarjem izredno težko v glavo.

V odkupih zajema kmetijska zadruga največ kmetijskih živin. Odkupuje jo na dogovorjenih pogojih. Pri odkupu drugih kmetijskih viškov pa ima zadruga večje težave kot druge zadruge. Občina Semič je ob zlezalci in marsikateri kmet ne svoje viške na trge v razna mesta raje, kot bi jih prodal svoji zadrugi. Zaradi ugodnih prometnih zvez prihaja v občino dokaj drobnih kupcev, ki za sebe nakupijo neposredno pri

Semiški motiv

provzročila slabšo kvaliteto sira. Ko so poslali mlečnega kontrolorja nadzirat zbiranje mleka, se je stanje nekoliko izboljšalo. Mlekarica je vseskozi aktivna, zaposluje pa stalno tri ljudi.

Čevljarska delavnica zaposluje 6 uslužbencev, pekarija pa dva. Po zaslugi zadruge, ki je

Jebojk dovolj, kupca nobenega
V Metliki in okolici, pa tudi v drugih krajih, imajo tudi letos sadjarji prav lep pridelek, ki je kvaliteten kot druga leta. Po sadovnjakih je na tleh polno sadja, a lastniki ne vedo, kam z njim. Zlasti za zgodnje sadje nimajo drugega izhoda, ko da iz njega kuhajo žganje ali pa ga pokladajo prašičem.

Naša potrošna središča prav gotovo niso preveč založena z dobrim sadjem, vsaj ne po primernih cenah, zato bi bilo treba, da si trgovska podjetja, zlasti pa kmetijske zadruge več prizadevajo, da bi odkupili sadje, ki propada, in omogočili potrošnikom nakup po primerni ceni.

Orkan povzročil veliko škodo

V občini Sisaak so 23. avgusta štopoladne doživeli izreden vihar, ki je povzročil številne škode, koder je divjal. Vihar je bil takli močan, da je ruval in lomil drevesa, debela do 70 cm, podiral stavbe in jih razniaval. Tete na pašjo je odnesel več kot kilometre daleč. Nekaj vaščanov iz Novogorja je odnesel 300 metrov daleč. Nekeje moza je viharju vtisnil zgrabit na desni in ga vrget preko potoka Sepšina. Pri tem si je močnejši pokrmil 6 reber. Hrast, debel v premeru 60 cm, je vihar odločil v višini 75 cm od tal, prav tako 25 cm debel javor, katerega je še odnegel 20 metrov daleč.

Človeških žrtev na srečo ni bilo, pač pa je škoda velika. Občinska cenilna komisija je po povsemnem pregledu ocenila na najmanj 14 milijonov din. Poleg porušenih in razkritih stavb je veliko škodo na sadnem drevju in v gozdovih, pa tudi na polju.

O nekaterih pravnih zmotah

Vzrok hudih in dragih pravnih zmot trdno posvetivo lahko do korenin pretrsejemo, so dostikrat pravne zmot. Med našim narodom je namreč velik pravni zmot. Te zmot izvirajo večinoma iz nekdanjih zakonov, ki so bili kasneje spremenjeni, včasih pa tudi iz narodnih običajev in pregovorov, k nimajo osnove v veljavnih zakonih. Značilno je, do so žrtev takšnih pravnih zmot dostikrat ravno starejši izkušeni kmetje, ki so trdno prepričani, da imajo prav in nikakor nečje odnehati pred mlajšim nasprotnikom. Take in podobne pravne zmot pa so vedno drage, ker mafajke nevednost tako drago plačujejo kot na sodišču.

Veliko pravnih zmot med ljudmi je na področju rodbinskega prava, kar je razumljivo, ker se je zlasti to pravo zelo spremenilo. Tako na primer še danes marsikdo misli, da velja stari izrek: »Kar je žena, to je mož, to je rekel sv. Amrož«. Marsikdo misli, da jamči mož za vse dolgove žene, dokler je ne preklicuje. V resnici pa zakonca jamči samo za dolgove, ki jih drugi zakonca orevzame za tekoče potrebe skupnosti. Če pa žena dela dolgove, za svoje potrebe, poseben pre-

klic sploh ni potreben. Ravno tako se tudi zgodi, da toži mož, medtem ko bi v resnici morala tožiti žena, ker je ona lastnica, ter izgubi pravdo samo zaradi tega. Zgodilo se je celo, da je nekdo podjetje po napačnem pravnem nasvetu »svetega Amroža« plačalo dolg kar možu, čeprav je bila žena gospodar in je moralo plačati nato še ženi, ki je bila zadoštetna, da je podjetje tožila.

Ponekod veljajo med ljudmi tudi napačni nazori glede alimentov, kar velja predvsem za fante in dekleta. Tako mislijo nekateri fante, da fant, ki ga nezakonska mati ne mara, ni dolžan plačati alimentov in se spuščati v zagrizeno pravdo, ki je seveda brezupna. Drugi pa tudi mislijo, da mora skrbeti za nezakonskega otroka, v primeru, če se mati poroči, tisti, ki jo je vzel, češ »saj ga je videl«. Tudi to je pravna zmot. Veliko je tudi tistih, ki mislijo, da se bodu rešili nadležnih alimentov, če do nekdo vozi gnojnico na svoji travnici preko sosedovega dvorišča, čeprav bi lahko vozil preko svojeje travnika, kjer bi bilo celo bližje. Ker pa je vozil že od pametne, misli, da je to njegova

Morilec gvardijana Goloba bo ustreljen

Pohlep po denarju je spravil Janeza Mohorka, strežaja v ptujskem minoritskem samostanu, do gnusnega zločina

3. septembra se je pred mariborskim sodiščem zaključila razprava proti 22-letnemu Janezu Mohorku, ki je letos 2. avgusta zvečer s sekuro razbil glavo gvardijanu minoritskega samostana v Ptujju Alojzu Golobu in mu nato ukradel 160.000 din samostanskega denarja.

Gnusi umor je v začetku avgusta razburil vso ptujsko okolico, zato je bilo zanimanje javnosti za proces proti mlademu zločincu veliko večje, življe Mohorka in dokazi, ki so jih zbrali organi kriminalistične službe o umoru in velikih tatvinah, pa so tudi v celoti razbili znamenito obrskovanje nekaterih tujih šepetav, ki so poročali, da ima zločin »politično ozadje« in da bo naša oblast zamolčala krivice umorila. Velika množica ljudi je silila ponovno priznanje obtoženca in po celodnevni razpravi pozdravila pravico obsodbe.

22-letni Janez Mohorko je zadnjih šest let preživel v samostanu, razen časa, ko je služil vojaški rok. Ko ga je na razpravi javni tožilec obdolžil težkega zločina in tatvine, je obe dejanji priznal in nato natančno opisal, kako je zločin izvršil. Za mesec dni pred umorom je kupil sekuro, za katerega je vedel, da brani pri sebi samostanski denar. Na vratih svoje sobe je zamenjal ključavnico, katere ključ je odprl tudi gvardijanovo sobo, da bi odvrnil od sebe sum. Povedal je, da ga je kenalu nato, ko je prišel v samostan kot poljski delavec pater Golob nekoč omamlj z žganjem in začel z njim uganjati spolne nevednosti. Za takca vedno čista ljubečvanja mu je gvardijan dal po 500 do 1000 dinarjev. Čeprav je imel Mohorko tako precej denarja (po vrtnišvi od vojakov se je spet vrnil v samostan in dobival 3500 din mesečne plače kot namostanski strežnik poleg hrane in stanovanja) in si je kupil radjo in kolo, pa se mu je počelje gvardijana zagnusilo, kot je izpovedal sodnikom. Pater Golob mu je branil vsak stik z ženskami in ga je tudi skver trdo prijelam zavejlo samostanskega reda, tako da sta se baje tudi večkrat sporekla. Gvardijanu je Mohorko večkrat tudi zmalnil kakeš bankovec, vendar ga zaradi tega ni ničče prijelam ali sumnil. Končno se je Mohorko odločil, da gre iz samostana, še prej pa se je hotel oskrbeti z denarjem, ki ga je videl v gvardijanovi tiznici.

2. avgusta zvečer se je skril pod gvardijanovo posteljo in počakal, da je Golob zaspal, narkar je zagnal okno in mu s pešami udaril sekire razbil glavo. Iz mlavnice je pograbil šop tisočakov, odprl okno in zaklenil za seboj očevo, sekuro pa je skril v miznici samostanske sprejemnice. 50 tisočakov je nato v svoji sobi spravil v svoj sukunje, 120 tisočakov pa je z žeblički pritrdil pod prelat svoje mize. Na naslednje jutro je spenegal odkriti roparski umor in je čete sam očeš prijavit uboj na postajo LM. Po temeljiti preiskavi organ kriminalistične službe pa je bil Mohorko takoj razkrinkan in zaprt. Pod tebe dokazov je svoje dejanje priznal. Izgovarjal se je, da je storil svoj zločin iz ogorca proti nevednostim, ki jih je z njim uganjal gvardijan Golob, česar pa mu sodišče ni moglo verjeti. Dokazano je namreč, da je imel Mohorko izreden pohlep

Zaradi tega lastnik hiše ni upravičen zahtevati, naj dimnikarske usluge plačujejo stranke, čeprav se to neredko dogaja.

Dimnikarska služba je težka in odgovorna. Dimnikarji so izpostavljeni vsem vremenskim nevednostim; tudi saje so zdravju škodljive in le marsikateri dimnikar dočaka visoko starost. Kako pa nekateri ljudje spoštujejo dimnikarje in njihove dolžnosti, je dokazala neka novomeška gostilničarka, ko je dimnikarju primazala krepko klofuto. S tem je pokazala svojo kulturo in odnos do delovnega človeka.

Naročajte in berite »DOLENJSKI LIST«

pravica, češ »ali mar ne drže več stare postave«. V resnici pa se tudi služnost, ki obstoji že več kot 30 let, lahko odpravi, in je upravičenec ni več upravičen izvrševati, če ni potrebna.

Tudi pravice zaradi razžaljenja časti so dostikrat tako zagrizene in trdovratne zaradi tega, ker stranke ne poznajo predpisov, ali kar je še slabše, žive v zmotnem prepričanju. Ponekod na primer še vedno mislijo, da mož ženo lahko zmerja in tudi udari, samo »čež tarifov« jo ne sme. Drugi mislijo, da je samo prva klotuta prepovedana, druga pa dovoljena. To je sicer narodni izrek, toda kazenski zakonik pravi drugače. Pač pa so ponekod zelo tankovestni in mislijo, da se lahko toži že zaradi laži, čeprav ni laž žaljiva. To pa tudi ne drži in si tak tožnik napravi samo škodo.

Cisto napačno je tudi, če kdo misli, da ne bo obsojen, če bo rekel komu: »Goljuj bi ti rekel, pa ne smem — besedo nazaj.« In vendar marsikdo živi v takem zmotnem mnenju. Marsikdo tudi še vedno ne more razumeti zakaj mora plačati v pravdi, ki jo je izgubil, tudi stroške nasprotnega odvetnika. Mnogi namreč mislijo, da mora plačati odvetnik tisti, ki ga je najel. Zato se še vedno zgodi, da na odvetnikov opomin odgovori nasprotnik: »Zakaj naj plačujem osebo, ki je

nišem najel in ki je delala samo proti meni?« nakar mora seveda plačati svoje neznanje s tem, da nosi poleg prejšnjih stroškov še rubneze stroške.

V zadnjem času je tudi dokaj pravd, ki izvirajo iz zmotnega pojmovanja, da navadna pismena pogodba glede prodaje zemlje, ki ni bila delana pri notariju, odvetniku ali na sodišču in ki nima slovesne oblike, še ni dokončana, in velja pogodba šele tedaj, ko je narejen prepis v zemljiški knjigi. Tako zmotno naziranje je posebno simpatično marsikom, ki se pozneje premisli, ko vidi, da je prepeconi prodal. Navadno je posledica takega naziranja ta, da prodaja čeneje, ker mora odšteti še nekaj za pravne stroške.

To so različna napačna pravna naziranja, ki so razširjena med ljudmi in ki včasih napravijo precej škode. So pa tudi napačna pravna mnenja, ki so koristna. Tako na primer marsikdo misli, da znašajo takse za razvezne pravde 36 tisoč dinarjev, ker je v obtožbi rečeno, da se ocenjuje vrednost spora na 36 tisoč dinarjev, s čimer pa je seveda mišljeno samo to, da se odnerejajo takse po lestvici, ki velja za spore pri katerih je vrednost 36 tisoč dinarjev. Ta pravna zmot pa niti ni škodljiva, ker morebiti še koga odvrne od tega, da začne razvezno pravdo, ki je navadno škodljiva za oba zakonca. S. M.

KMEČKA KNJIGA za kmetovalca

Pred kraškim je prizadevna založba KMEČKA KNJIGA v Ljubljani izdala dve novi knjigi, važni za delo zadržnikov in kmetov. »Priručnik za delo nadzornih odborov v kmetijskih zadržkih« je napisal Franc Jecelj, namenjen pa je članom nadzornih odborov naših KZ in jim svetuje, kako naj večkrat pregledajo materialno in denarno poslovanje zadruge. Knjiga bo prav gotovo pomagala nadzornim odborom, da bodo spoznali praktično plat izvrševanja dolžnosti, ki so jim zaupane.

Ing. Jože Rihtar pa je napisal zanimivo čebelarstvo učno knjigo »Praktično čebelarjenje«. Knjiga obsega čez 300 strani in je bogato opremljena s podobami, vsebuje pa med drugim kratko zgodovino čebelarstva, pomen čebelarstva za narodno gospodarstvo, zanimivosti iz življenja čebel, govori o čebelni paši, opremi čebelnjakov, oskrbovanju čebel, o njihovih boleznih in škodljivcih, pa seveda tudi o čebeljih proizvodih in pod. Začetniku kot izkušnemu čebelarju bo dragocena pomoč, rad pa jo bo vzel v roke tudi vsakdo, ki se zanima za življenje in delo čebel, čeprav morda ni čebelar.

PRIJATELJSKI OBISK

Obisk predsednika republike Indonezije Ahueta Sukarna v Jugoslaviji je izraz podobnih poti, po katerih hodita Indonezija in Jugoslavija v mednarodnih odnosih. Tako Jugoslavija kakor Indonezija sta pristaže aktivne kooperacije in po načelih le-te sta se ravnali, še preden so jih javno zapisali kot najvažnejša načela sodobnega mednarodnega življenja. Ravnanje po teh načelih je za ti dve deželi življenjska nuja, kajti njun razvoj zahteva mir — toda mir, ki ni sad kapitulacije pred nasilnim tujem.

Republika Indonezija obsega otočje, ki šteje okrog 3000 otokov, razsutih po treh oceani: Tihem, Indijskem in Južnem Kitajskem morju. Indonezija živi pod vročim ekvatorialnim podnebjem, prek nje vodi pot od Azije do Avstralije. Otočje zavzema prostor blizu pet milijonov kvadratnih kilometrov in od enega konca do drugega je tako daleč kakor od Španije do azijskega dela Turčije. Glavni otoki tega otočja so Sumatra (12 milijonov prebivalcev), Java (45 milijonov), Borneo, drugi po velikosti, štirikrat večji od Jave (3 milijone), Celebes (6 milijonov); Zahodna Nova Gvineja, ki je po velikosti na prvem mestu, šteje dva milijona prebivalcev, toda je še pod nizozemsko kolonialno upravo.

Evropski kolonialisti so se kaj kmalu polakomnili tega bogatega področja. Prvi so se ga polastili Portugalci, toda Nizozemci so jih kmalu izpodrinili in že 1602. leta ustanovili družbo za izkoriščanje te dežele na otokih. Nizozemski je brezobzirno izkorisčala Indonezijo, bogato s petrolejem, kositrom, zlatom, kavčukom, čajem, tobakom, kinovinom in drugimi. Samo tako imenovana Vzhodnoindijska družba je dobila 36-krat več kot je znašal njen vložen kapital. Takšno neusmiljeno izrabljanje je razumljivo zbudilo upor, esvobodilno gibanje za strmoglavljenje tujeja jarma se je hitro širilo. Toda indonezijsko ljudstvo je moralo pred preselitvijo neodvisnosti prestati še najhušo preizkušnjo: tri in pol leta trajajočo japonsko okupacijo.

Takoj po kapitulaciji Japonske je Sukarno 17. avgusta 1945 proglasil neodvisnost dežele. Britanske čete, ki so se izkrcale v Indoneziji šest tednov po japonski kapitulaciji, so našle tam vlado, ki je bila deležna znatne podpore ljudstva in ki je lahko zagotovila varnost na svojem ozemlju.

Toda od Japonec pregnani nizozemski kolonialisti se niso hoteli sprijazniti s tem. Nizozemska je poslala na otoke svoje čete. Kmalu je prišlo do spopadov s prišleci, 1946. pa so se začela pogajanja med Indonezijo in Nizozemsko. Naposled je bila indonezijska suverenost priznana, toda samo nad otoki Javo, Sumatro in Maduro. Mir pa ni trajal dolgo. Nizozemska je hotela po vsuf silni spraviti mlado republiko na tla. Spor je prišel pred Varnostni svet OZN. Sklenjeno je bilo premirje, toda Nizozemska ga je prekršila. Boji so se nadaljevali. Vmes je posegla Indija, ki je 1949 sklicala v New Delhiju konferenco dvanajstih azijskih držav. Te so zahtevale takojšen umik nizozemskih čet in priznanje republike Indonezije. Nizozemska je morala popustiti. 17. avgusta 1950 je bila proglašena enotna republika Indonezija, ki je obsegala vse nizozemske kolonialne posesti z izjemo Zahodne Nove Gvineje, ki je še zdaj v holandskih rokah.

Zgodovina Indonezije, njen boj za svobodo in neodvisnost kaže, da ni prav nič čudnega, da je bila znana konferenca azijsko-afriških dežel ravno v Indoneziji, v Bandungu na Javi. Indonezija je namreč eden glavnih činiteljev novih poti, po kateri hodijo nove države Azije in Afrike, ki so odvrle kolonialni jarem. In ker je jugoslovanska zunanja politika bila vedno na strani osvobojenih narodov, a proti kolonializmu, ni prav nič čudno, da je predsednik indonezijske republike Sukarno prispel na prijateljski obisk v našo deželo.

Poslanstvo zahodnega odbora petih v Kairu, ki je predsednik Naserju sporočil predloge 18 dežel na londonski konferenci o Suez, se je končalo z neuspehom. Egipt ne more sprejeti predloga o mednarodni upravi nad Suezom, ker bi ta okrnila njegovo suverenost. Telega predloga še zlasti ni mogel sprejeti zdaj, ko Velika Britanija še nadalje in še močnejše rožlja z orožjem, ki so se na Cipru zbirajo tudi francoske čete itd. Zdaj se posvetujejo, kaj je treba storiti v prihodnje. Tako sta se sestala v Londonu britanski ministrski predsednik Eden in predsednik francoske vlade Guy Mollet, kakor tudi zunanja ministra obeh dežel, o tem razpravljala britanski parlament itd.

Spomenica zahodnonemške vlade, poslana vladam štirih velesil, v kateri so objavljeni nekateri predlogi o združitvi Nemčije, je prišla po splošnem mnenju dokaj pozno in ob neprimernem času, ko je pozornost vlad in svetovne javnosti obrnjena drugam — proti Suezu. Zato sodijo, da je hotela bonn-

ska vlada predvsem s tem presteči očitek opozicije, ki ji očita, da sploh ne verjame več v možnost združitve Nemčije.

V Pekingu se bo 15. t. m. začel VIII. kongres Komunistične partije Kitajske, ki bo velikega pomena za nadaljnjo izgradnjo socializma v taj velikanjski deželi, ki šteje nad 600 milijonov ljudi. Zadnji kongres KP Kitajske je bil pred enajstim leti.

Dva poskusa z jedrskim orožjem so napravili v Sovjetski zvezi 2. in 10. septembra. TASS poroča, da so zaradi varnosti prebivalstva eksplozija povzročili v veliki višini in daleč od naselij.

Madžarska vlada je izdala naredbo, na podlagi katere se bodo lahko ljudje, ki so bili svojčas izseljeni s področja proti Jugoslaviji, vrnili v domače kraje. Zagotovljena jim bo pomoč in vrnili jim bodo vse odvzete nepremičnine. Ta naredba je predvsem pomembna za našo narodnostno manjšino na Madžarskem, ki so jo za časnja informirovske gonje preganjali.

Zagrebski velesojem — prireditvev evropskega merila

V petek so v Zagrebu v navzočnosti predsednika republike Josipa Broza Tita in njegovevsoprogo Jovanke odprli 51. mednarodni velesojem, na katerem razstavlja kakih 1500 razstavljalcev iz 26 dežel Evrope, Azije, Afrike in ZDA. Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Svetozar Vukmanovič je v uvodnem govoru ob otvoritvi poudaril, da postaja Zagrebski velesojem vsako leto čedalje govornejša manifestacija dveh stalnih težaj naše politike: težaj po gospodarskem napredku Jugoslavije in po čim širšem sodelovanju med nami in drugimi deželami. Letošnji Zagrebski velesojem je še enkrat večji od lanskega, saj obsega z novim sejmščicem južno od Save že kar 63.500 kv. m. Letos razstavlja 768 domačih razstavljalcev iz vseh republik, od teh 179 iz Slovenije. Največ prostora odpade na strojelgradnjo in kovinsko industrijo, ostalo pa na tekstilno, kemijsko, elektroindustrijo, na lesno stroko itd. Izmed tujih paviljonov vzbujajo posebno pozornost kitajski, govtski, čehoslovaški, italijanski, poljski, romunski in madžarski paviljon. Za velesojem vlada izredno zanimanje.

Opozorilo: Nabirajte samo zgoraj navedena zelišča, ker ostalih ne odkupujemo več!

- Pripradniki predvojaške vzgoje so v Kočevju zaključili enomesečno taborjenje. V dveh izmenah je taborilo 400 mladincev iz vsega okraja, predvsem tistih, ki jim je otežičeno obiskovanje predvojaške vzgoje. Pokazalo se je, da bo treba s kmečkimi mladinci delati posej temeljitje, zlasti na političnem področju. (o)**
- Coet jesenske rese (100 din), baldirijana (260 din), volčje češnje — beladone (120 din), habata — smrdljivo bezeg (35 din), (150 din), melise (150 din), ozkolistnega trpotca (80 din), pekočegokopriva (40 din), vinogradniškega lapuha (60 din), oreha (40 dinarjev).**
- Rastlino žentkija (140 din), zlato rozge (80 din).**
- Korenine trobentice (150 din), malega divjeja janeža (300 din), velikega divjeja janeža (220 dinarjev), gladeža (65 din), bobulice neže — kompave (100 din),**
- baldirijana (260 din), volčje češnje — beladone (120 din), habata — smrdljivo bezeg (35 din), Plodove jerebika (100 din), gloga (40 din), špika celega (60 dinarjev), šipek luščine brez semena (220 din), punčkovna tepe rdeče barve brez zelenih in zdrobljenih jagod (1000 din).**
- Opozorilo: Nabirajte samo zgoraj navedena zelišča, ker ostalih ne odkupujemo več!**
- Coet rese nabirajte samo toliko časa, dokler ne bo porjavel. Pohlitite z nabiranjem!**

V TEM TEDNU NABIRAMO:

Ob novem šolskem letu Pogovori o jeziku

(Nadaljevanje s 1. strani)

KADRI

Lani je bilo na vseh osnovnih šolah 353 oddelkov, letos pa jih bo nemara celo 361. Za vse te oddelke je na razpolago 298 učnih moči. Od teh ima popolno izobrazbo 118 učiteljev, 152 je učiteljskih pripravnikov, 20 učiteljev-tečajnikov (ki se sedaj na tečaju pripravljajo za izpit za diplomu), 5 upokojenih učiteljev in trije strokovni. Na vseh osnovnih šolah manjka 68 učnih moči, na novo pa smo jih dobili le 16.

Se bolj porazno je vprašanje učnega kadra na nižjih gimnazijah. Na teh manjka 48 učnih moči. Na nižjih gimnazijah poučujejo: 2 profesorja, 12 predmetnih učiteljev, 32 učiteljev-pripravnikov, 37 učiteljev, en strokovni učitelj, 3 strokovni pripravniki, 6 absolventov višje pedagoške šole in 5 honorarnih mogočih učnih moči. Na vseh nižjih gimnazijah je 70 oddelkov.

Da so pri takem pomanjkanju učnih moči ostali prezaposleni, ni treba poudarjati. To pa nujno vpliva na kvaliteto pouka. Navzlic vsemu temu so bili učni uspehi na šolah lani dobri.

STALNOST KADRA

Za dosego vzgojno izobraževalnega uspeha je potrebno daljše bivanje prosvetnega delavca v kraju. Iz prakse je znano, da doseže največ uspeha in zaupanja pri prebivalcih, kar je predpogoj za uspeh, učiteljska družina, ki ostane dlje časa v kraju. Prav takih učiteljskih družin pa najbolj manjka. Mladučki učitelj, ki pride na šolo v vas, si težko pridobi spoštovanje pri vaščanih, zlasti ker zaradi težkih življenjskih pogojev hoče čimprej stran. Vendar imamo dokaj mladih učnih moči, ki se uveljavljajo v šoli in šolskem okolju. Takim mladim močem pa je še toliko bolj potrebna pomoč ljudskih in šolskih odborov.

POMOŽNE SOLE

Lani je bil ustanovljen po sporazumu s starši v Novem mestu oddelk za defektne otroke. Po poročilu republiške inšpekcije so bili doseženi, na tem oddelku zelo dobri uspehi. Svet za šolstvo pri OLO je mnenja, da bi bilo potrebno ustanoviti teke oddelke pri vseh večjih šolah. Z njimi bi veliko pomagali otrokom, ki zaradi defektnosti težje dojemajo učno snov.

Tečaj za učiteljske pripravnike v Novem mestu

Od začetka septembra teče na novomeškem učiteljskem posebnem tečaju za 18 učiteljskih pripravnikov, ki bodo te dni polagali maturo in dobili potrebno kvalifikacijo za svoj poklic. To je zadnji tečaj take vrste.

večkrat pa so tudi predmet spodbijali zdravih otrok.

V Smihelu pri Novem mestu obstaja že dve leti tudi dopolnilna šola za partizanske otroke. Lani so bili v njej otroci iz novomeškega in koveškega okraja. Šola bo tudi letos, za naslednja leta pa je vprašanje, ker verjetno ne bo več otrok, ki imajo pogoje za to šolo.

Zdravko Mestnik (l. d. - novomeška gimnazija) - NA CESTI. Tak je svet v otrokovih očeh: odprt, nezamotan, preprost in jasen, kakršno je tudi otrokovo podoživljanje. Razstava ob koncu šolskega leta je pokazala prav posebno sproščenost mladih risarjev novomeške gimnazije.

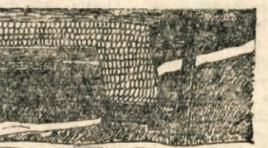
DRUŽBENO UPRAVLJANJE V ŠOLAH TERJA VEČ PRAVIC

Šolski odbori, ki so izvoljeni pri vseh šolah, so koristna oblika družbenega upravljanja v šolstvu. Večina šolskih odborov v našem okraju je pravilno razumela nalogo, ki jim jo je zapudala družba. Z njihovim pravičnim delom postopoma raste pri ljudeh zavest, da je šola pravzaprav njihova, odnos do nje se spreminja. Res so se šolski odbori spocetka zanimali največ samo za materialno oskrbo šole, sedaj pa se njihovo zanimanje razširja tudi na vsebino šolskega dela. Zanimajo se za učne uspehe, skrbijo za obisk, proučujejo socialna vprašanja posameznih učencev in podobno. Vsekakor bi morali dati šolskim odborom tudi pravico soodločanja pri upravljanju šolskega proračuna. Najboljši šolski odbori v okraju so v Sentjerneju, na Dvoru, v Draštah in še nekateri. Vsi šolski odbori so skupno z učiteljskim prestrudirali načrt o reformi šolstva.

Primerna oblika družbenega sodelovanja pri upravljanju šole so roditeljski sestanki. Razprava na njih se je prenesla iz prejšnjega izpraševanja o redih tega ali onega učenca na mnogo širše področje, postali so šola za starše in stična točka med učiteljem-vzgojiteljem in starši. Tako skupno obravnavanje uspehov v šoli in učne snovi ter izmenjava misli o celotnem izobraževanju otrok rodi samo dobre posledice in odpravlja prepad med domom in šolo, ki ponekod še obstaja.

SKUPNE NALOGE - SKUPNA ODGOVORNOST

Gradnja novih šolskih stavb je slej ko prej najtežja, pa tudi najdražja in najdaljša naloga. Če bi zgradili vsako leto deset šolskih stavb, bi v desetih letih komaj ustregli sedanji potrebi. Letos ne bomo zgradili niti ene; kako bo prihodnje leto, še ne vemo. V nedogled teh gradenj

Predsednik vlade Šele na petem mestu

Po tradicionalni položajni listi v Angliji pride na kraljem in njegovo družino kanterburyjski nadškof kot vodja anglikanske cerkve. Na tretjem mestu je Lord kancelar, najvišji uradnik angleškega pravosodja. Na četrtem mestu je yorški škof in šele po vseh teh, na petem mestu, je predsednik vlade.

Zgodovinska lopata

Kmet Vicko Antičević z otoka Pelješca čuva lopato, s katero je njegov ded delal pri kopanju susedskega prekopa. Vsekakor zanima lopata, zlasti danes, ko je susedski prekop tako v »ospredju«.

Preločani bodo gostovali v Portorožu

Počitnice! Res hotel sem si jih privoščiti v Beli krajini. Prišel sem, kakor prihajam že več let, v revno, skoraj se mi zdi od vseh pozabljeno Belo krajino. Počitnice pa tu ne poznajo, tu je teba detat. Poleg vsakdanjega dela je treba pripraviti domačo folklorno in tamburaško skupino za nastop v Portorožu, kamor so povabljeni. Adijo počitnice! Dve uri programa je treba spraviti skupaj. Prejšnja leta smo v počitnicah nastudirali 17 starih kol in mnogo domačih pesmi. Letos se bo treba naučiti še 5 novih folklornih plesov. Začeli smo s koroškimi: »VISOČI REJ«, »SVATBENI REJ« in »SVATBENA POLKA«, nato pa še hrvaško »Stara baba« in predgrajsko »Most« in »Naša mlada nevesta«. Vse to se bomo na novo naučili, kar pa že znamo, ponavljamo.

Prav tako pesmi, kajti folklorne brez pesmi ni.

Mnogo truda je treba, preden se kmečka mladina nauči dobro plezati 22 kol in plesov. Kot rečeno, prišel sem na počitnice, ki sem jih zelo potreben. Moje delo v tržaškem SNG ni lahko. Malo nas je, zelo sem utrujen, toda ker ni v domačem kraju nikogar, ki bi z mladino kaj več delal, sem pripeljal, ker vidim, da je mladina željna folklorne.

Večer! Nad Belo krajino je legla pozno poletna noč. Kmalu bo

OTROŠKA PARALIZA JE STARA BOLEZEN

Otroška paraliza ni novejša bolezen. Mučila je ljudi že pred tisočletji. Stara egiptčanska freska kažejo ljudi s tipičnimi znamenji te hude bolezni. V neki egiptčanski grobnici iz 37. stoletja pred našim štetjem, so našli okostnjak moškega in na kosteh okvare, ki jih more povzročiti le otroška paraliza. Vendar učenjaki še niso odkrili, ali je ta bolezen takrat tudi razsajala kot epidemija. Prva egiptčanska otroška paraliza je izbruhnila leta 1835 v Londonu.

Odprava množestva

Predsednik Tunjske vlade Habib Burgiba je izdal odlok o odpravi množestva v Tuniziji. Poslej si bodo tudi Tunizijanci lahko svobodno zbirale množice, če bodo smeli imeti samo po eno ženo.

»Pomeči najprej pred svojim pragom!« Tako bi nam lahko zabrusil kdo, ki je prebral naš prejšnji sestavek. In prav o imel. Vanj se je namreč — pa ne po naši krivdi — prikradlo več napak. Naj jih kar takoj popravimo!

V četrtem stolpcu je tiskarski škrat besedi pomanjkljivo izmaknil en j, pa sta v resnici potrebna dva, kakor je zapisano danes. V peti koloni je treba brati: »Ne bom navajal, od kod so primeri vzeti...« in ne: od kot. V šestem stolpcu bi bilo kajpada prav: »Stavim, da naloge (ne nalog) ne bo kos.« Tako. Upajmo, da je domači

Dolenjski vajenci, ki so preživeli počitnice v koloniji Društva prijateljev mladine v Poljanski dolini, pred Prešernovo rojstno hišo na Vrbi...

zapel čriček in črna bo zorela. V šoli je vaja. Skozi tišino poletne noči odmevajo vesele, nato pa žalostne melodije, ki plavajo nad strehami, nad okni in se prelivajo med ljudi, utrujen od dela.

Vaja se je pričela. Šolski razred je oživel. Tam vodi kolo lepa Anka, tam se vrsti v hitrem domačem kolu četvorica mladih ljudi. Tako se je zvrstilo ta večer nad dvajset plesov in zadelo mnogo veselih pesmi.

Stoj! Ne gre! Ponovimo. Vsak večer, vsak večer... Iz mladih teles teče pot. Naša skupina je prejšnja leta nastopala v Celju, Novem mestu in v Trebnjem, po vsej Beli krajini in drugod po Sloveniji ter žela lepe uspehe, zato se moramo za nastop v Portorožu še bolj pripraviti.

Ze gre na polnoč. Zjutraj bo treba vstati in trdo delati na polju, zato moramo končati. Vsi spi, sanja in kmalu se zgubi zadnji plesalec skozi vrata preločnega hiše. Nad strehami bdijo zvezde in se počasi potikajo proti zatonu. Nehote se spomnim Zupančiča: »O rodni dom, o hiše očetove streha ti...«

Stanislav Starešinič

prag pometen, zdaj pa si ogledaj nekaj stvari, ki so nam ostale še od zadnjic ali pa so se nabrale na novo!

1. Ta odlok je bil v gotovih točkah nekoliko pomanjkljiv, kar se je pri izvajanju gotovih nalog v praksi pokazalo, da je prišlo do nekaterih nesoglasij med prejšnjo in novo upravo. Pisec je kar dvakrat napačno rabil pridevnik gotov. Le-ta namreč pomeni: prepričan sem, ne dvomim, n. pr.: Gotov sem (prepričan sem), da bo Janez prišel. V našem primeru bi bilo treba reči: V nekaterih točkah, nekaterih nalog. Dalje: izvajanje nalog in praksa pomeni isto, zato eno lahko brez škode odpa-

4. V noči od preteklega četrtrka na petek je nenadoma izbruhnil v gospodarskem posloju Tomo Strela v Mokronogu požar. V slovenščini sklanjanje oboje: ime in priimek, torej: pesmi Simona Gregorčiča, življenje Josipa Jurčiča. Stavke naj bi se glasile: V četrtek ponoči je v Mokronogu nenadoma nastal požar v gospodarskem posloju posestnika Toma Strela.

5. Imenovana komisija še ni uspela v tem času pripraviti dopolnitve odloka, zato predlaga, da bi okoli (!) teh problemov še nadalje delala. — Lepa reč! Če bo komisija delala, kakor obljubila, še naprej okoli problemov, potem bomo najbrž dolgo čakali, da se stvar premakne, samo okoli bo premalo... Sicer nimam vzroka, da bi dvomil v pošteno voljo komisije, toda izrazila se je res sila nerodno; Zupančič bi rekel, kakor smo slišali zadnjic: preklada besede kakor polena. Slovenščina delamo kako stvar, pri kakšni stvari ali na kakšni stvari. Jezikoslovec že dolgo dela za novo slovnico, na novi slovnici itd. — Potemtakem bi bilo v našem primeru treba reči: Omenjeni komisiji se doslej še ni posrečilo izpolniti odloka, zato predlaga, naj bi smela še nadalje delati na tej stvari.

6. Potrebno odkazovanje gozdnega drevoja iz varstvenih ukrepov... lahko odkazujejo pristojni operativni organi. — Podobna čebodra, kakor smo ju imeli zadnjic pri »prenašanju

de. Napačno pa je rabljen tudi veznik da; namesto njega bi moral biti, ko. Če odpravimo našteje napake, bomo zapisali: Ta odlok je bil v nekaterih točkah pomanjkljiv. To se je pokazalo, ko je pri izvajanju nalog prišlo med prejšnjo in novo upravo do nesoglasja.

2. Na požar je bilo poklicano tudi novomeško gasilsko društvo, ki je pet minut po alarmu že drvelo proti požarišču. Gasilce kličemo na pomoč, ne na požar, to je eno. Po gornjem stavku pa bi lahko rekli, da je bil poziv čisto odveč, saj so kličevali društvo, ki je že drvelo proti požarišču — to je drugo. In tretje: beseda požarišče je nerodna skovanka. Po domače bomo gornjo misel povedali nekako takole: Na pomoč so poklicali tudi novomeške gasilce. Pet minut po alarmu so močje že drveli na kraj požara.

3. V tem tednu nabiramo: cvet jeseenske rese 100 din, rmana 50 din, rdeče deteljice 100 din. Pravijo, da naglica ni nikjer dobra. Četudi pregovor najbrž ne drži vedno, v našem primeru prav gotovo. Oglaševalec je hotel povedati dve misli hkrati: da v tem tednu nabiramo te in te rastline in da je njih cena taka in taka. Seveda bo treba to povedati tako, da bo smisel jasen: Odkupne cene zelišč, ki jih nabiramo v tem tednu, so: za cvet jeseenske rese 100 din, rmana 50 din itd.

Mačke v Berlinu

V Berlinu tudi 11 let po končani vojni še niso odstranjene ruševine strahovitega bombardiranja med drugo svetovno vojno. V teh razvalinah so se na veliko zaredile mačke in menijo, da jih je vsaj 80.000. Veliko jih je že na pol podivjanih. Sedaj so jih pričeli pobijati, ker prenašajo nalezljive bolezni.

Zanimiva številka

Dolžina vseh krvnih žil in žilic v telesu odraslega človeka znaša nič manj kot 19.000 kilometrov!

Zvezdni dež

Meteorji - utrinki - venomer dežujejo na zemljo iz daljnih medzvezdnih prostorov. Zvezda se je utrnila pravimo, ko tak črček vseмирske snovi pride v naše ozračje, se vname in zablisne. Zvezdoslovci so izračunali, da vsak dan, torej vsakih 24 ur, pade v zemeljsko ozračje 100 do 200 milijonov meteorjev. So pa tako majhni, da se zaradi toplote, ki jo povzročijo trenje z ozračjem, saj padajo z veličansko brzino, stališo prej ko padejo na zemljo. Nekateri pa vendar celi prilete na naša tla. Teh meteoritov dobimo vsak dan okrog 100. Največ jih pade v morje ali na nenaseljena področja, vendar je bilo nekaj primerov, ko je tak meteorit ubil človeka.

prenosa kompetence! Pisec srednjega da; namesto njega bi moral biti, ko. Če odpravimo našteje napake, bomo zapisali: Ta odlok je bil v nekaterih točkah pomanjkljiv. To se je pokazalo, ko je pri izvajanju nalog prišlo med prejšnjo in novo upravo do nesoglasja.

2. Na požar je bilo poklicano tudi novomeško gasilsko društvo, ki je pet minut po alarmu že drvelo proti požarišču. Gasilce kličemo na pomoč, ne na požar, to je eno. Po gornjem stavku pa bi lahko rekli, da je bil poziv čisto odveč, saj so kličevali društvo, ki je že drvelo proti požarišču — to je drugo. In tretje: beseda požarišče je nerodna skovanka. Po domače bomo gornjo misel povedali nekako takole: Na pomoč so poklicali tudi novomeške gasilce. Pet minut po alarmu so močje že drveli na kraj požara.

3. V tem tednu nabiramo: cvet jeseenske rese 100 din, rmana 50 din, rdeče deteljice 100 din. Pravijo, da naglica ni nikjer dobra. Četudi pregovor najbrž ne drži vedno, v našem primeru prav gotovo. Oglaševalec je hotel povedati dve misli hkrati: da v tem tednu nabiramo te in te rastline in da je njih cena taka in taka. Seveda bo treba to povedati tako, da bo smisel jasen: Odkupne cene zelišč, ki jih nabiramo v tem tednu, so: za cvet jeseenske rese 100 din, rmana 50 din itd.

Mačke v Berlinu

V Berlinu tudi 11 let po končani vojni še niso odstranjene ruševine strahovitega bombardiranja med drugo svetovno vojno. V teh razvalinah so se na veliko zaredile mačke in menijo, da jih je vsaj 80.000. Veliko jih je že na pol podivjanih. Sedaj so jih pričeli pobijati, ker prenašajo nalezljive bolezni.

Zanimiva številka

Dolžina vseh krvnih žil in žilic v telesu odraslega človeka znaša nič manj kot 19.000 kilometrov!

Zvezdni dež

Meteorji - utrinki - venomer dežujejo na zemljo iz daljnih medzvezdnih prostorov. Zvezda se je utrnila pravimo, ko tak črček vseмирske snovi pride v naše ozračje, se vname in zablisne. Zvezdoslovci so izračunali, da vsak dan, torej vsakih 24 ur, pade v zemeljsko ozračje 100 do 200 milijonov meteorjev. So pa tako majhni, da se zaradi toplote, ki jo povzročijo trenje z ozračjem, saj padajo z veličansko brzino, stališo prej ko padejo na zemljo. Nekateri pa vendar celi prilete na naša tla. Teh meteoritov dobimo vsak dan okrog 100. Največ jih pade v morje ali na nenaseljena področja, vendar je bilo nekaj primerov, ko je tak meteorit ubil človeka.

DOMISELNI RIBICI

Mali Tonček s sestrico loul ribe. Nekaj repkov je res že ujel, pa ga pobara sprehajalec: »Dobro loviti, fantek; kje imaš pa črve spravljene?« »Ančica jih drži v ustih!« pove nadebudni ribici.

JE SPASNO, PA RESNIČNO

V Požarevcu (Srbija) je trgovina z napisom BODOC-NOST, pod tem imenom pa piše: »Prodajamo vseh vrst krste, mrliške vence, trakove in podobno.« Zanimiva »bo« dočnost...

Zvezdni dež

Meteorji - utrinki - venomer dežujejo na zemljo iz daljnih medzvezdnih prostorov. Zvezda se je utrnila pravimo, ko tak črček vseмирske snovi pride v naše ozračje, se vname in zablisne. Zvezdoslovci so izračunali, da vsak dan, torej vsakih 24 ur, pade v zemeljsko ozračje 100 do 200 milijonov meteorjev. So pa tako majhni, da se zaradi toplote, ki jo povzročijo trenje z ozračjem, saj padajo z veličansko brzino, stališo prej ko padejo na zemljo. Nekateri pa vendar celi prilete na naša tla. Teh meteoritov dobimo vsak dan okrog 100. Največ jih pade v morje ali na nenaseljena področja, vendar je bilo nekaj primerov, ko je tak meteorit ubil človeka.

V SAMOTAH PRAGOZDA

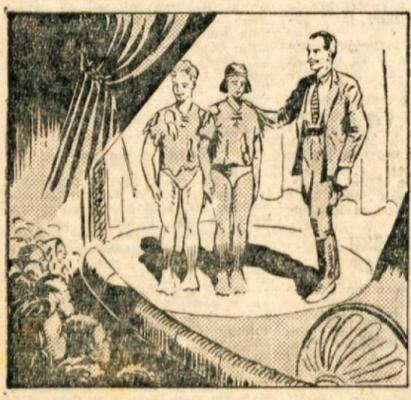
145. Brazgotinec je takoj zasilil ropot prihajajočega avtomobila. Požvižgal je tovarišem v znamenje, da se morajo umakniti, ker je dečkoma pišila pomoč. Toda mešanec, ki ga je rana od Rokove puščice vedno huje skelela, ni mogel tako hitro za njima. Kot puščica je pridrvel Dovganov avto na jaso.

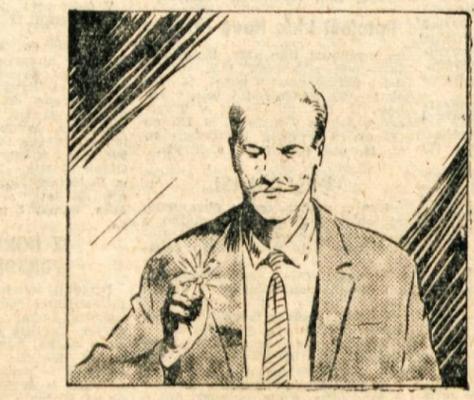
146. Mešanec se je hotel skriti, toda še preden se je avtomobil cvileč ustavil, je počilo več strel in zločinec se je zgrudil sredi jase mrtev na tla. Vrata avtomobila so se naglo odprla in prvi je skočil ven Dovgan ter s puško v roki stekel proti kočli.

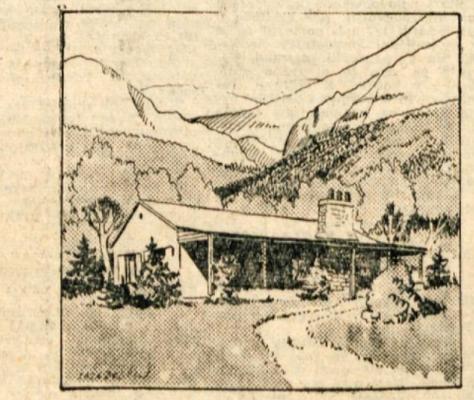
147. Klical je Roka in Vilčeta, toda nihče se ni oglašil. Nenadoma pa se je iz ognja in dima opotekla črna, okajana postava, noseč v naročju človeka. Po nekaj korakih se je zgrudila. Ko sta se fanta spet ovestila, je Vilče najprej zamrmral: »Ali dobimo kladaro?«

148. Se isti večer, ko so se vrnili v mesto, so ljudje hoteli videti Vilčeta in Roka. V mestni dvorani ju je Dovgan predstavil: »Ta dva dečka, tabornika, sta izvršila, kar se nismo slišali o kakih drugi dvo. Hči dečkov. Zmotil sem se. Pokazala sta, da je ta vzgoja pravina...«

149. ... da človek marsikaj premaga, če je pogumen in vztrajen. Tudi kupčijski del naše pogodbe sta dobro izpolnila. In za dvojni cen, ki jo plačam za ta biser, bomo poslali Roka, ki nima staršev, v šolo. Poleg tega pa dobila še nagrado, ki je bila razpisana na člane Brazgotineve tolpe...

150. ... In kot sem obljubil, bom njuni taborniški organizaciji postavil v bližini mesta lepo kočjo. Zraven pa pridam še 50 hektarov gozda, najlepšega daleč naokoli. Tam naj si njihovi mladi vrstniki Lepiljo zdravje in duha, se učijo vztrajnosti, poguma in tovarštva! KONEC

Ce slona boli zob...